

Юридичні науки

Терещенко Сергій Сергійович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ВРАХОВУЮЧИ РЕФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНИ**

***Анотація.** В статті проведено дослідження щодо перспектив удосконалення діяльності Служби безпеки України враховуючи реформаційні процеси правоохоронних органів в Україні. З'ясовано, що реформа надасть спецслужбі дієві механізми для того, аби краще реагувати на загрози, які постають у сучасному світі.*

***Ключові слова:** реформа СБУ, удосконалення діяльності СБУ, правоохоронні органи.*

Процес зміцнення державності в Україні, захисту прав, свобод та законних інтересів громадян, забезпечення верховенства права в усіх сферах суспільного життя залишається одним із основних напрямків державотворення. Вирішення цієї проблеми, з одного боку, вимагає посилення ролі держави у сфері правоохоронних органів, активізації боротьби з різними видами злочинності, з іншого - перебудови системи безпеки України.

Служба безпеки України посідає особливе місце в правоохоронній системі через специфічне коло питань, що належать до її юрисдикції, та її широкий спектр можливостей, які можна використати для забезпечення дотримання закону та забезпечення безпеки держави.

Серед вітчизняних учених, які досліджували організаційно-правові питання діяльності спецслужб країн – членів ЄС і НАТО, слід виокремити роботи О.Г. Блажка, М.О. Будакова, В.М. Гірича, О.В. Гончара, В.Г. Пилипчука. У країнах пострадянського простору структуру та організацію діяльності спецслужб іноземних держав досліджували Т.І. Ліннік, П.В. Кочеткова, Н. В. Мінакова, Н.Л. Сьомін та інші.

Таким чином, метою є дослідження перспективи удосконалення діяльності Служби безпеки України.

Одним із ключових завдань сектору безпеки та оборони України є боротьба з гібридними загрозами. Тому вже на підготовчому етапі агресії проти України Російська Федерація вжила кількох заходів щодо встановлення контролю за системою управління тодішньої військової організації та правоохоронними органами України. Кілька колишніх керівників сектору безпеки підозрюються у зраді та сприянні агресії Росії проти України.

У 2014 році військова організація України та правоохоронні органи не були готові протистояти Російській Федерації, війська якої окупували Крим та частину Донецької та Луганської областей. Водночас уразливістю став не лише недостатній рівень бойової готовності, а й тимчасове зниження рівня ефективності системи державного управління тодішньої військової організації та правоохоронних органів внаслідок політичної кризи в Україні. На початковій фазі конфлікту добровольчі батальйони та волонтерський рух відіграли важливу роль у боротьбі з агресією.

У Законі України «Про службу безпеки України», СБУ – державний орган спеціального призначення, з правоохоронними функціями який забезпечує державну безпеку України [1, ч.1 ст.1]. Діяльність цього органу здійснюється на основі дотримання прав і свобод людини. Органи і співробітники Служби безпеки України повинні поважати гідність людини і виявляти до неї гуманне ставлення, не допускати розголошення

відомостей про особисте життя людини. У виняткових випадках з метою припинення та розкриття державних злочинів окремі права та свободи особи можуть бути тимчасово обмежені у порядку і межах, визначених Конституцією та законами України [1, ч.1 ст. 5].

Закон України «Про Службу безпеки України» наділяє цю службу досить широкими повноваженнями для виконання її завдань.

З боку законодавчої влади СБУ підзвітна Верховній Раді України. Голова СБУ щорічно подає Верховній Раді України звіт про діяльність СБУ [1, ст. 31]. Проте основний контроль за діяльністю СБУ здійснює Президент України. Так, СБУ регулярно у порядку, визначеному Президентом України, інформує його, членів ради національної безпеки України і посадових осіб, спеціально призначених Президентом України, з основних питань своєї діяльності, про випадки порушення законодавства, а також на їх вимогу подає інші необхідні відомості [1, ч. 3 ст. 32].

«Представляється безсумнівним, – пише український правозахисник Є. Ю. Захаров, – що СБУ діє практично безконтрольно або, принаймні, про цей контроль громадськості нічого не відомо» [2].

На сьогоднішній день є дуже важливе питання контролю за діяльністю СБУ. Даний контроль повинен здійснювати відповідний комітет Верховної Ради України. Проте наразі він відсутній у законодавчому органі.

Однією з основних причин низької ефективності боротьби зі злочинністю є незадовільний стан співпраці між правоохоронними органами України в оперативно-розшуковій роботі, відсутність ефективної інтегрованої системи обміну інформацією, своєчасний підбір персоналу всіх рівнів. .

Нинішній конфлікт України з Росією також є прикладом гібридної війни, війни, яка поєднує традиційні та нетрадиційні методи ведення війни. Зокрема, це зазначено у Стратегії національної безпеки України, у Концепції розвитку сектору безпеки та оборони України, у Доктрині

інформаційної безпеки України. Російсько-український конфлікт не тільки порушив регіональну стабільність, а й створив та посилив глобальні ризики в країні. Агресія Росії проти України мала руйнівні наслідки для європейської та світової безпеки.

Звісно, інформація відіграє дуже важливу роль у діяльності СБУ у вирішенні її конкретних завдань, пов'язаних із контррозвідувальним захистом державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, боротьбою з розвідкою, розвідкою та диверсійною та іншою протиправною діяльністю спецслужб іноземних держав. Кібербезпека - одне з провідних завдань СБУ, це частина інформаційної безпеки, і її діяльність залежить від створення захищених комп'ютерних систем [3].

Для вирішення всіх завдань та досягнення очікуваного результату СБУ має співпрацювати з іншими складовими сектору безпеки та оборони, органами державної влади, установами та організаціями та надавати один одному достовірну інформацію для вирішення певних проблем. Також необхідно налагодити партнерство з іноземними спецслужбами відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів, оскільки це повинно значно посилити роботу наших спецслужб.

Реформа СБУ стартувала ще у 2019 році з розробки нового законопроекту про Службу. Основна мета даної реформи закріплення нових пріоритетів у роботі при цьому зробивши СБУ більш ефективною. Реформа надасть спецслужбі дієві механізми для того, аби краще реагувати на загрози, які постають у сучасному світі.

Підсумовуючи зазначимо, що положення законопроекту № 3196-д в цілому розширюють повноваження СБУ. Та хоча перші кроки до реформи СБУ зроблено, проте вони є неоднозначними та потребують подальшого удосконалення. На даному етапі СБУ потребує якісного правового регулювання, наявності дієвих механізмів здійснення повноважень, взаємодії з іншими правоохоронними органами та ефективного контролю

за їх діяльністю. Від ефективності даної реформи залежатиме чи стане Служба безпеки України – спецслужбою європейського зразка.

Література

1. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
2. Захаров Є.Ю. Служба безпеки України та права людини. URL: <https://helsinki.org.ua/sluzhba-bezpeky-ukrajiny-ta-prava-lyudyny-e-zaharov/>
3. Меленті Є.О., Бугай Ю.Р., Бубнюк В.О. Використання інформаційних технологій в діяльності СБУ для захисту держаної безпеки України. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postepu Naukowego*. 2020. Т.2. С. 157-159.